SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1145

av Alexandra Anstrell och Mats Green (båda M)

Rätten att själv bestämma över sitt arv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en ändring i ärvdabalken som gör det möjligt att genom testamente helt eller delvis sätta laglotten åt sidan för myndiga bröstarvingar som är ekonomiskt självständiga, med bibehållet laglottsskydd för minderåriga och ekonomiskt beroende bröstarvingar, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den som har arbetat och sparat ett helt liv bör ha stor frihet att själv bestämma vad som ska hända med det man lämnar efter sig. För många är det självklart att barnen ska ärva lika. För andra finns det goda skäl att vilja fördela arvet på ett annat sätt. Det kan handla om att låta ett bonusbarn som man har uppfostrat ärva på samma villkor som de egna barnen, eller om att göra det möjligt för en livskamrat att bo kvar i det gemensamma hemmet.

Enligt 7 kap. 1 § ärvdabalken är laglotten hälften av den arvslott som enligt lag tillkommer en bröstarvinge. Om ett testamente inskränker laglotten kan bröstarvingen begära jämkning. Det gäller även när den som ärver sedan länge är vuxen och har en egen trygg försörjning.

När civilutskottet behandlade min tidigare motion om rätten att själv bestämma över sin kvarlåtenskap hänvisade utskottet till arbetet med betänkandet ”Nya regler om arv och testamente” (SOU 2025:91). Utredningens förslag om ett stärkt skydd för

efterlevande sambor är angelägna. Den fråga jag vill få prövad gäller också den som vill testamentera till någon annan. Vilka skäl finns det för att ett vuxet barn med egen försörjning ska kunna kräva att en förälders uttryckliga sista vilja sätts åt sidan?

Jag anser att en förälder i den situationen ska kunna välja hur stor del av kvarlåtenskapen som barnet ska få, även om valet innebär att barnet blir utan arv. Det ska krävas ett aktivt val genom testamente. Finns det flera bröstarvingar ska skyddet bedömas för var och en. En förälder som har både ett minderårigt barn och ett vuxet, självförsörjande barn ska alltså kunna förfoga över den vuxnes laglott samtidigt som det yngre barnets laglott är skyddad.

För ett barn som fortfarande är beroende av sin förälder för sitt uppehälle får ett dödsfall andra ekonomiska följder. Därför bör minderåriga behålla hela sitt nuvarande laglottsskydd. Detsamma bör gälla en myndig bröstarvinge som vid dödsfallet varaktigt var beroende av den avlidne för sin grundläggande försörjning. Översynen bör föreslå tydliga kriterier för hur ett sådant beroende ska bedömas och styrkas, så att familjen så långt som möjligt kan förutse vad testamentet får för verkan.

En större frihet att testamentera förutsätter också att den enskildes vilja går att värna. Ärvdabalken innehåller redan regler om ogiltighet när någon exempelvis har tvingats att skriva ett testamente eller när någon har utnyttjat personens beroendeställning. Översynen bör pröva om det skyddet är tillräckligt när en bröstarvinge helt kan uteslutas från arv. En konkret fråga är om den som vill sätta laglotten åt sidan ska behöva ange det uttryckligen i testamentet. Det skulle göra följderna tydligare både för den som skriver testamentet och för de efterlevande.

Alexandra Anstrell (M) *Mats Green (M)*